

РЕДАКЦИЯҒА ПИСЬМО

Игиликлерин унуталлык туйюлме

Малкыр халкыны «Заман» газетин багыны редакцияга эмдэ окуучулары! Бек алгыш шам Кыраачындан сизге салым! Тынчыратат тургуз, сурметли кыраачындарым, эгечерим! Дунианы башында эм сыйлы жумушлардан бирин эткен кезде маңга болгон малкырылыны осперинден айтырга оюме газетини кую бола.

Мен Жамбайланы Ибрагимни жашы Аюмуна. Гитче Кыраачай Ронию Жамга элинде жашайма. Маңга жетими бек жыл толганды. Төрт шакшы ауру билегенди. Алай болганычтыкта, аман кесими хорлаткычыманам. Еретиymes, намазмышы этеме, ююде ууак-тиок жушучу-кыскага жарай да турума. Көпдөн бери да хаж кылырга муратым бар эди. Алай, автобус бша мындан Мекарга барырга ююме баазымай, муратама жолталмай турганам. Нальчикде бир таулу жаш Ахматланы Назир

жахи сомолөт бша этидери аяр дегенин эшиткен бш маңга кыраачында биттен бөлүп, былгын хаж кылырга бармай кылмазгага кыск этме. Сора аңга келеме. Он манга бек ырачы болдари, аяр барлыкчыны санына да кыраачында. Алай бша аны хайырындан декабрини оңбиринчи кюнөндө аллага сэмолөт бша Авериына ууабыз.

Назир хаж маңга бек көп болушанды. Тээмомлю, ариу тилди адамды. Аллаһ былпай иште башчы болууга аңга кеси буроган окуна сунама. Не териюн жаны бша да адамлага сөөбилек этгерге амангызар эди. Керек болганчалга ача бери-бере турганды. Мени да ююме телефон бша көп кер сөлдөрдөгөн деп. Сау болсун!

Аны болшучукчусу Асхат хажден да бар эди. Улуу салты, деу амангызар кыбик. Ма алыны эспилкерини, саклыкчыларны хайырындан бир айны ичмил-

де жоз бша жарымдан бирийиз да жортодого кезеңдемени. Адамны адамдыгы алмай кезиде билгениди.

Мекада кыонак ююде орналганыбызда, Хутуланы Ахмат хажини улану Мухаммат бша бир отууда турган эдим. Он айны ичнде, жанымдан таймай, не айтаса да, не этпейм деп турду. Аны алай ариу юйреткен атасы Ахмат хажге, аңасы Нафисат хажге мындан арысында да Аллах көп жашар жылк берсин. Мухаммат да, юйдгесинден, сабилеринден кыууана, узакк эмюрлю болсун.

Башында сагынгангадан сора да, мени бша хаж кылырга барган башалагыз да дунида болганын ачылыкча гана теймей, Тилеклерими Аллаһ кыып этсин!

ЖАМБАЙЛАНЫ АЛИМ ХАЖИ. Гитче Кыраачай амангызар Жамга эл.

ЮЙОР КЪУРАУ

Киеу жёнгерле

Келинин келтирген заманда жашны жанындан барган адамлагга киеу жёнгерле дейди. Ала кимдеиле, не адамлагды? Бек алгыш жашны атты шубулары, ата, ана жанындан жукчулары, кыошулары. Кыз-кызыл кыюу бериеле, алыны санында жашны атасы, аңасы да болганды. Алыны биргеринене жыл санлары алгага келишгөнле.

Хар жууукуну, кыоншуну да киеу жёнгерле кыошу кыла алганды. Келини келтирип кюно алында барлык адамаланы сайлаганды. Ариу кызыл кылыны, келстерин так жюрюте, мурдасы бша ашайчы кылынганы. Бек жорыкчылары арталды кытышпурмаганды. Бютонда бир элден башкасына барганды. Киеу жёнгерле нын сайда уста жырчыла, тейсуюнле да болганын биле. Сээ унуу аңыча кычкыртканды. Алгыш айта билгенейи сыйлары бирик болганды.

Ариу алгышла айтырга керек эди, адамла сейр эткенге, кулак салгып тынгылачы. Юйор кыураган жаш адамдан башлап, алыны аталарына, аналарына, төрт да тукумларына, элперине, жаматаука, малларына, молкерине, мизроу жеси сабанларына, бичениклерине деми да тилек эткенди. Келсери да наму кыурачана, тохтасу сууча бардыргандыла. Тойну бети да ала чыгаргандыла. Ариу жюркелени жуушадандыла, адамалыны келтерин көтөрүнгө.

Келини келтиргеге тебирерден алгы жыйын башчы айрырды. Атасы, аңасы бша кимле барлыкчылары, киеу жёнгерле да менчулдан болуучуларды. Алгыш ашадырдыла. Былайда дагы да биреуленгге аңыс эс бурлуганды. Ол да кимди дегенде, киеу аңкыны апылык жаш. Бек алгыш ол элде намысы-сыйны жюрюнгөн сора сөзгө да уста, ариу алгышла айта билген ады.

Биз этпирик келинчик болмаз эсе эринчек, Булзир бир кюн жашаса, Булзир бизге юйрөнчек.

Шёндө киеу жёнгерле машинала бша бардыла, келини ююу тюзөлнөй кыошулдан болмаса. Биринчиенде адабана олтурданы. Ол санда жыйын таматасы. Аны узындан киеуно атасы көтөрүнгө бша Ююночю машинда уа аңасы. Аны биргесине да кыуум тишери. Башкала аны узларындан тизмелде. Бек ахчыларында уа амал этпген машина.

Кызыны ююөнө жеткенде, эр киче машиналанд тошонди. Тишери ула уагы. Биринчилини чакырып, арабзга кийиригенден сора эки жаныны да таматарлары жумушлары бу халда барырадыла. Алгыш киеу жёнгерле татапарлары башайды.

Ассалам алейкум, хурметли (былайда кызыны туксумену айтадыла) эм алыны жуукулары.

Уалейкум салам, багыны (жашны туксумену айтадыла) эм ала бшге келгени.

Кыонак алымысыз? Айдай да алабыз, кыонак Аллахкыны кыонагы. Жукк болуугу.

Киеу жёнгерле арабзга этпгенден сора келини узларында аңасыны эгечеринден бири башчы болуп, беш-апы тишери барип, киеуно аңасын, аны нёгерлерин да чакырадыла. Арбазда уа төсөп барды. Аны окомде улуу агыч ады. Юю боздан нуда срыдан толуп, эки аркакы шеша. Табак бша эт, леккумула, конфетле. Сора эки стакан аракындан толтурулуп, орталарына кыгагыт салынып, бир бирлерине кыалпанын, өре союлуп. Алыны башларын да уа бир жумуруа.

Телсини бир жанында келинни адамлары. Адабана олтуруп, жашардыла уа алыны узларындан союлп. Киеу жёнгерле татапарлары кыонакбайла бша салламжандан сора нёгерлеринден бирине бурлулуп: "Мээми этче бери. Киеу аңкыны бша ал алгышын да эт. Усталгышың да көргөзт-дейди. Тамата эс бурган адам, экинчи айдыра турмай, алгыч чыгыды. Телсини алында баргып, бисмилланы айтып, экинче ийилтп, аңкыны төлдирмей, башындан уртайды. Сора эки кыюлу бша өрге алып, кыозы адамаларына бурлулуп, алгышын айтады. Анга киеу аңкыны алгышын дайдыла. Сээ ююнү, былай дейди:

Аллыбызда толу аңкы, Эни анга тамата айтады. Аңсы таба жанлайык, Төкмөй, кыюлга алайык.

Алдам энди кыюлума, Алгыш эңи сөөмө айтыргы. Ийгенден болмай. Ахшылыкчадан толайык.

Осал ныны кыюлайык, Эсен башны жоймайык, Терсеге нёгөр болмайык. Халкх намысы оймайык.

Аңгыдагы бу суусатча, Ийгенде болмаз суусат, Сыйлы чёбно башында, Эр кичини ашыды.

Бу мен этген алгышыланы Бу бир Аллах кыабыл этсин, Бу сиз эткен тилекек, Хар тиз адамга жетсин.

Бу олтурган кыраатлага, Намак эткен жашлагы. Аллах кюн-кырау берсин, Сауукчыларын кенг керсин.

Биз этпирик келинчик болмаз эсе эринчек, Булзир бир кюн жашаса, Булзир бизге юйрөнчек.

Андан сора аякыдан урталып, аны узында турган жашлагы өтдюрдө. Сора кеси уа экинчи андан ары бардырады. Инди, кыюлу бша тиймей, жумуртжаны алгырты керекти. Ол ариу тишлери бша кысып, ёшон хуржунунуна салады, сора, ийилп, кызылчыны кыайыры бша тартып, баш стаканын ичиндеги аракыны ичеди. Экинчи стаканы уа нёгерлерине өтдюрдө. Андан сора стопа болган шешаланд да бири башын аңдыла. Жаша алай да ашай-че тургуну, нёгерлеринден бири киеуно кыонакбайла бша шагырей эткенди. Алгыш кеси эр кичи бша саламшасы, киеу узында барды. Андан сора тишери ууага өтөди. Ала бша саламшасы.

Ол шш бошлагандан сора кыонакны ююге чакырадыла. Киеу аңкыны алган жаш аңылган шешаны башына 500-1000 союмо тегерек чулгач салады.

Киеу аңкы алпып бошлагандан сора кыонакбайланы таматарлары кеси адамларына бурлулуп: «Жаша, кыонаккыны ююге кийиргиз, олтургузуу, аш-сууларына кыраатгы» деп амангызар болбайды. Алгыш кыонаккыны белиги этпкн ююу. Ала уа таматарлары оңуон уз шиктенпей, бирлери абазан эр кишлени энчи отууга, жашаркылары уа бёртшасана олтургадыла.

Ариу киеуно тээсн нөгерлери бша ашырыдыла. Анда 3-4 бож жер да болууга керекти. Келини жуу-

куларындан кызыла келип, киелери бша таңышадыла. Алагы деп саклынадыла ол жерле.

Хар столу кесини таматасы, шаласы эм аны болушучукчусу болардыла. Шала стол кыатындан кетмегеней, кыонаккыны ашларыну-сууларына кыраатканды турду. Болушучукчусу уа ол айткан ашаркылык келтирди. Ала экиси да бек жууалпы адамла болууга керектиди. Сора эдети да билген, сөзгө да усталы. Ичиге келсери хорлатмай, ишлерин бардырганды. Аңсы киеу жёнгерле шаланы эсиртирге бек союдиле. Кёбюссөндө алай да этеди. Тойну ортасына дери ала кер болуп, арта столго кыраатгы табалмай окуна кыалуучудула.

Биринчи сёзүнө кызыны жалуундан тамата айтады. Алгыш келгенгене, юзы бша эки жаш салмагы алгышы этеди.

Биринчи сёзү берген жаш адамны сылтау бша жыйылгандыла деп, Аллах алыны ахчы муратлары толтурусу. Тойну юйорю болуп, аталарын, аналарын кыураанды, керек жылаланы жашкыныла. Таматарлар экиле болуучу. Бек аздан а тогузу салып болуучу. Бу экиси бир болгандан сора элибиз юлу айшылкыла келсинле. Жаматауыбыз тынчылыкты ырааткы болуусу. Юйор кыураатгы эдеген бу эки жаш адамны төрт тукмулары да бир дуняга айтысыла. Маллары, молкери кен, бай болсунла. Тилеген алгага тилей келсин. Акыл, оңоу излеген алгадан сорсун. Битеу халкчыбызга баш болсунла.

Ол сёзюн бошгандан сора адамла шашадыла. ичедиле. Бир абаздан а тамата сёзүнө киеу жёнгерле башында барды. Ол да кеси жанындан юйор кыурагга мурат эткенгенде, кыонакбайлагы алгышы этеди. Андан сора сёзү киеу жёнгерлеге, кызыны адамларына да берибди. Бш аны тыншыуу башланады. Кыонаккыла, кыонакбайла да, алгыш айта, бир бирлери бша шагырей болардыла.

Киеу отуудуна уа келинчи эгечери, жууурлары киеуери бша шагырей болу турду. Экишер кыыз болуп келип, ал жолорны жанына олтурдыла эм кыларны бша аңга бирер ашаркы ашатадыла. Ол айтханыларын этмесе уа, кыатында өре союлп тохтадыла. Сора киеуге ала аяккыны этерге тошеди. Ол да кеси жанындан, конкретте чыгаргып, кызыланы сыйлады. Стол ююенден алай берген айтыды. Аны ююча а жашны хуржурларына ююенде окуна конфетле салыргы керекте.

Тойну ахырына уа кыурманлыкны келтирди. Киеу жёнгерле татапарларыны алына башы жартыны салады. Былай да бир затка улуу эс бурруга керекти. Баш жартыны оң жаны болууга керекти. Таматаны аңгалаууу сынай, шаша башы оң жанында беруучодо. Ол заманда тамата эдеген бш жаш башадыла. Башы оң жанын салыпчундула, деп билдиреди.

Башы бурун жанын эшик таба буруп береле, кыурманлыкны ашагандан сора юююногзе барыгы ажыкты дегени белгисиди. Алай бурун жаны таматга бурсула уа, стопка кыурманлык салынганылыкга, кетерге ашкымагыш, олтура берсигиз деп билдиргенитиди.

Айхайд а, кыурманлыккыны ашпа башлардан алгыш аңга да алгыш айтылды. Кыураатлык кыонаккыла деп этпгени ююча алгышкыны киеу жёнгерле таматасы айтады.

Сээ ююнү, былай алгышты: «Жаша, бери эс бөлкүз. Не келгенин көрюз. Керески, ма кыурманлык. Бу ишни Алла кыраарык.»

Башына алама кыюлума, Бу биз эткен кыуаны ишни Аллах бурсуи онуна.

Эрге барган кызыларыбыз, Кызыл алган жашларыбыз, Бир бирлерин кыюлакый, Тансык бша, кыучакый.

Жашулары оңуна Бурулсун, тюз уручуктай. Кээ кыраатгы союла.

Эки жаны болсун сабыр, Жашулары оңун малайр. Шубукумун тутхан тамыр Эсе барсын, бша тобар.

Алгышы айтып бошгандан сора тамата башы ююшеди.

Аны да көп торлю ююшөмү боларды. Биз бирин айтылдык. Бек алгыш кыулагың кесип, аны шепалга узатды, кыулакларын иги эшитсинде деп. Андан сора бурун жанын оң жанындагына береди. Ююночю юлюша кез болды. Аны уа: «Келеринги иги көрсөм», - деп, абазанкыра адамга береди.

Ала барсы да этилик ююшөудейде. Аладан кыалганына ууакты тигимле этип, стол арында олтурганынага береди.

Кыурманлык алгышы айтылып, бираздан киеу жёнгерле узларына кыайтыр акылыга киредиле. Ол заманда атланган аяккыны көтөрүлдө эм аңга да алгыш айтылды. Анда да былай сөзгө эширге болуучу.

Атлангандан алгыш болмайык, Биркини атмай барайык. Бир бирге сөөмү кырайык, Саурукч-эеник сорайык.

Кертчилей турайык, Эски диннге бурайык. Уручукунку сыйкыйык.

Эл манлыбыны сыйкыйык, Халал ашыбындан тойкый. Жолубуз болсун мумкумдан, Жашуабуз толсун сауукудан.

Бу биз этген алгышыланы Эки да жууук ююшө Аллах жетдирсин алыны. Артык эс бурсун былай ишге.

Той ашладан токч этиди. Бай да, сыйлы да болуугу. Бек ахшылыкчадан толугуз. Ойнай, жырлай кыалгыгыз.

Андан сора кыонаккыла турарды дыла, жыйынып, жолпарына тебирейди. Атланган аяккыга алгыш этилгенден сора олтуруу болмайды. Олтурганла битүү туруп, отуудан чыгып кетерди. Кете туруп, киеу жёнгерле татапарлары келини, аңкыны андан таматга киеу жёнгер аңкыны салады, онуга кере.

Киеу жёнгерле абаздан чыккыгындан сора жанын жанындан келген тишериуулардан кыууми келини да чыгарып, машага олтурданы. Аны отуудан чыгаруу туруп, алын тыйуучула. Ол заманда да киеу жёнгерле татапарлары арга береди.

Аны бша кыонаккыла, кыурман алып, ыларына тебирейди.

ОСМАНЛАНЫ ХАЙСЫ. Алгышыланы Огары Малкырдан Атабийланы Магомедтен жазып алганыбыз.

Орус элде аты эсгертмеде жазылыпды

Новгород областын Кировичендеген элдде улуу Ата журтуну уу казыюнде кыралчылык немети фашисте бша сөрмөшө бардырган хар жериндеча, кыарында кыабарыла бардыла. Анда деменитги Совет Союзну көп миллеттерини жашлары жатадыла. Орусула, украинчыла, белорусула, узбекчила, кыазкылыла эм башкала. Кыарында кыабарыла ишленген эсгерти мермер ташларында Кировиченко элтигерлерден кыруулардан берген солдатланы бша сөрмөчрени атлары жазылындыла. Он тизмеде гвардияны лейтенанты Эбезеланы Асланбекни жашы Муратны ата да барды.

Мурат Кашаулу

Мурат Кашаулу элде жамуатуны көбө кыураган, сүйбө сапчы бирик боомлоу, кыруулу жаш эди. Аны чала Жаша кыаштатуу алай көп ююноу эдиле десек да, ёторюк айтыргы тойлоболю. Алай, не медет, ол бир кишини да нысылы аттамды, кеси да кыастан колшоооз кыалды. Аны ахшы муратлары уруш отууда койдоле...

Эбозе улу биринчи кер Кызыл Аскерге 1938 жылда чакырылганды. Запад Украинаны бша Запад Белорусияны аздыган совет аскерлени кыуумлааган болганыди. Он кампаны бошгандан сора Эстонияны жеринде турган аскер ёбломленден биринде кыулукч этгенди.

Аскерден Мурат гимнастеркасыны петлицаларында кон трезулениги (тамата сержант) бша кыайтын менди да эсимдеди. Жашны «Кызыл Малкыр» колхозу Жаймашада мал фермесына таматалык этерге жиберди.

Алай аны анда көп ишлерге тошмедди. Фашист Германия бша уруш башланды. Воентомат бек алгыш аскерде юйренип келген жашланы жыйн эдиле. Алай бша кызык биринчи жалты юмын айында Эбозе улу жатында эскерге кетди. Атаарын кыарындашларын, жууукчыларын фронтка ашырганына кон сайыч воентоматкы алына жыйылыдыла. 1941 жыны ахырына Кыаштауда аскерге барырау жаруулу болуп кези адым кыалмаган эди.

Ол аскер ишге кон жыл юйренип кыайтананга да кыармай, Муратны олпасат окуна фронтка жибермедиле, Ордонкиндейде (Блади-кавказ) жаны аскер училищесине ок-

ридче лейтенант Эбезеланы Мурат башчылык этген эвзод фашист танклары эм жаны аскерчилиги атакаларын бир неча кере тохтатканды. Эвзоду оюларкыны алында гиттерин танкка юю, анда-мында душман солдатыны ёлокери жата эдиле.

Фашистлени кызылу атакаркын тыяргы бша кызыл болганды. Эвзоддан адам аз кыалган эди. Ыларындан автоматчи бша фашист танкка жаңганд бичиюлени юсперине айлангандыла. Жаңырыуу шешела, гранатла да бошлганы эдиле.

Танклары тыяргы аман болмай, алыны ётмөге кыюоп, Муратны эвзоду фашист жаны аскерчи бша кыанлы кыазууатка киргенди. Алай ёткен гиттерин танккыны бизни артиллеристерчиюк жете эткенди. Ол сөрмөшөле лейтенант Эбозе улу жигитча ёлгенини ююенден көп жыл озыгандан сора аны эвзодуна сау кыалгандан бири Муратны кичи кыарындашы Адилбийге писмо жазган эди.

Коровиченко элени жамуатуны, кыарындаш кыабарылары тегерегине - башына кыраап, ол тиреде тазалык болуучу кыайтыргандыла турды. Эсгерти эки жанында «жилий турган» кыайтыр келет орнатылгандыла. Ала, Тууган журтубузу эркиниги эм жалынакы-сылгыны ююн кон берген солдатыны чакырыла бшорден ахыргы дери да сыйлы кыураагына тохтаганча, ичичке бутакчыларны энише салыпдырды, кери да, бушу этгенча союледиле.

«Жыл сайын Хораланы Кюнөндө, 9-чу майда, элге кыарындаш кыабарлаа голле сапалды. Ветеранла бша бирге эсгерти там сакыргагы шкомула да кыайтыргандыла.

Бир талай жыл мындан алгы кыарындашлары Адилбий бша Аскер бш, Новгород областын ахыргы ченко элге бары, Муратны асырлган жерин, эсгертиде аны атында көргөндиле. Кыарындаш кыабарлагы иги кыарганылары ююн элени жамуатунына испас этгенди.

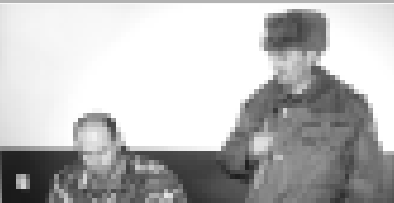
Эски Муратны кыабарына барып кыаргага адамы кыалгандыны, сабийлери, туудуклары да жокчуду. Ол юйордиги болууга кызырлана турганылай башланган эди уруш.

Бурунгуу Новгороджун жеринде Кировиченко деген элени кыатында болган кызыу сөрмөшөден бш-

КЫУЛАЙЛАНЫ АЛИИ

Бюгоу Ведамстводан тыншында сехнелени кырагандан кюнолоу

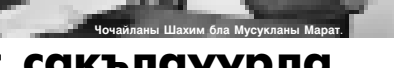
Ведомстводан тыншындагы охрана Кыабарты-Малкыр Республиканы Ич ишлеринде кыулукч этгенле бша бирге да адамалы тынчыкчыларын, сауукчыларын, хачкуларын адыла организациланы бша ууржедемениланы эчки кырыстарыны сакылууга кесини тийишли ююшучу кыошады. «Объектлени сакылау бизге кыазуатын майданыды», - дегенди КМР-ни МБД-сыны Ведомстводан тыншында охрананы управленянысыны начальниги милицины полковники Валерий Шогенов.

Духов Мурат, Штымов Виталий эм Камбулат Тазов ишге чыгарган алгы.

Анга ююлголе алыгаракда Нальчикке болгон бир ишини келтирчелергерткен тыншында охрананы наркды кыилыны пратерчиюкери Виталий Штымов, Камбулат Тазов эм сержант Мурат Духов, сигнализация ишлеп башлаган бир

жуге бара. Кыабарты Орманда бир ююге оттошгени керемди бша киргенди. Виталий, Камбулат эм Мурат да ёлөмдөн кыураган жедеткенден терпосо сабийде ишле.

Насыхта, киши да ачымаганды. «Кён да мыйчымай алгайгы от ёлөткочюле да жеткен эдиле. Ол ююге жашааганы Атайлары, Петровка эм Колехуковла республиканы Ич ишлерини министрствосунан жашлагы жокрөдөн испас этип болуучуле да жеткен эдиле. Ол ююге жашааганы Атайлары, Петровка эм Колехуковла республиканы Ич ишлерини министрствосунан жашлагы жокрөдөн испас этип болуучуле да жеткен эдиле. Ол ююге жашааганы Атайлары, Петровка эм Колехуковла республиканы Ич ишлерини министрствосунан жашлагы жокрөдөн испас этип болуучуле да жеткен эдиле. Ол ююге жашааганы Атайлары, Петровка эм Колехуковла республиканы Ич ишлерини министрствосунан жашлагы жокрөдөн испас этип болуучуле да жеткен эдиле.

Жигит сакылауурла

«Духов Мурат, Штымов Виталий эм Камбулат Тазов ишге чыгарган алгы.»

жуге бара. Кыабарты Орманда бир ююге оттошгени керемди бша киргенди. Виталий, Камбулат эм Мурат да ёлөмдөн кыураган жедеткенден терпосо сабийде ишле.

ююлгери жангыз тойлоду. Ол алыны харкюнок кишериди. Быйлы Россияны Ведомстводан тыншында охранасы 57-жылкынын белгиледи. Баша атылары айтылган жашла уа сауулаганы киргизилгенди.

Отаны командири капитан Чочайланы Шахим, сержант Мусукалыны Марат да бу службада кыулукч эттедиле. Шахарда тынчылыккыны жолдо алыны кыайлылары уулулу.

ОЛАЛАНЫ Марзипт.

ТӨГӨРӨК СТОЛ

Сакъат сабийлени жарсыуларын созгендиле

Бу кюнде «Эдельвейс» клубда «Сакъат сабийлени ёсдюрюү» коюулганы арыла алып «Төгерек стол» бардырыланды. Аны Нальчик шахары администрациясынын баш бери департаменти Сабийлени эж жаш тёлону чыгармачылыктарын шахар арасы бла бирге кырууганды. Аланы баш муратары - сакъат сабийлеге билим беруюкйрету процесседе проблемаланы чакшылуу, аланы кетеруу сабыяны назаруу, аланы сабийлерни болганы койурлени жарсыуларны жамооуаты зин бурдуруу.

«Төгерек столга» кытышырга келгенлени арылардан жаш адамла да аслам тёлди. Сабийлени эм жаш тёлди чыгармачылыктарын шахар арасыны директору Светлана Бицуева кыска доклад этгенди. Белгиленген проблема тапты кырууга бөлгөнун озозогендиле. Ала уа зтой-кордолго: осал кёрген, азигитген, кеси алларына кымылдаялганын сабийле бла ишер ючюн, энчи тренажёрланы сагып алуу. Сакъат жаш адамиланы билими, усталык алуурлары, алгага иш табуу, жашауларнда алай кыыйн болгунга тыогушлени арыларнда спартакиада, концертле бардыруу.

Нальчикни билим беруу департаментини башчысынын орунбасары Марина Сотникова республиканы хар школунда да лимиткоз Интернет болганын жыйылганды азы эсперине салып, сакъат сабийле, аланы ата-аналары да аны бла хайырландыргы болукчылари билдиргенди. Кызыл Жорну Нальчик шахар бөлгөнуну таматасы Лидия Анчкова уа ата-аналарга төшеккер кыломатгын сабийлеге кылай кыварарга кереклигини юсөндөн бөлгөнюнде жангыз болганын Росейи каналда программага кёре юйретирге болуугун черттеди.

БЕЮЛАНЫ Нелли.

Сейир хапар

Арт заманда Кзырунны суранары бла кйрден кйр адим багылады. Совет жылпада теловидениндра Капицаны «Очевидное-невероятное» деген беруунюде православный кииссада былай ишле кылырларын, кйрде онга ийносомасыз эдиле. Алай болгондо алимме окусна жандирдиле: адимны сурануулардан кйрден келген Сёз бла эгерге болды.

Бу аман исламда да, христианди да төрөди. Бизни республиккада жамооуатыны аспаысы муслимийана болгунары сабийли Куыран бла багыну кыборек жыйылды. Биз бу аман бла хайырлана билгенден бирине - Байрамчиликте Абдуулалимге - төбөн, ушак эткенби.

- Абдуульай, Куыран бла багыну мурдорун ким салганды?

- Эм алга Куыран бла Мухаммат сыйтамбар (Аллахны салымы анга болуу) багыт болуп эттир. Улуу Аллах айтынды: «Куыран инсандар адимлага итилик эм багылыу амалы». Ондагыда айтынды: «Багытырга бир кыйналык тыоштен эсе, Аллахка айлан, тилек эткиз, койсо бир пайыз койлорду». Кезик эсегиз, бизги тилек эткиз:

Бизни жашауубу, кवादарыбыз, сагууубуз бары да Аллахны кылууданды. Куыран бла багылыу кырай сойген адимны иманы жок эсе, бу иштен мизгана чыгарып тыюлорду. Белгилли аман Ибн Ал-Кайим былай жазганды: «Меккада болганында, ауруп кылама. Кытайда врач неди кемси бла бирге дарман жок. Азы-заман бу айтамыз да, анга «Аль-Фатханы» окуймы, сора ол суну бир кыламы койменгилей, суз болуп кылама. Артада бир заттары аругуналыга бу амалны айтып турганында, ол бек келпеге болушунды».

- Башха адамга кырагарга базынан адам жалалда Куыранны окуйу билирге керекди. Да сора кёп муслимийана багыт иш бла куюрширге болушунды.

- Угай, ол адди тегемде картын физический факультетине окулма, ызы бла Ставропольда эл молко институтуна жазгыр бөлгөнун баштагында. Астрономияны жаны бл кып кетип бла шагыраймы, ол бек сойгөн итмууду.

- Угай, кыргыз жылыма дери ажайып турганымы, атейит эдим, арасары Аллах жокчу ден кыор эдим. Алга «Фатханы» окуйма, ол физический факультетине окулма, ызы бла Ставропольда эл молко институтуна жазгыр бөлгөнун баштагында. Астрономияны жаны бл кып кетип бла шагыраймы, ол бек сойгөн итмууду.

- Сиз гитчилогиздан да имман блг эсеп болушугу?

- Угай, кыргыз жылыма дери ажайып турганымы, атейит эдим, арасары Аллах жокчу ден кыор эдим. Алга «Фатханы» окуйма, ол физический факультетине окулма, ызы бла Ставропольда эл молко институтуна жазгыр бөлгөнун баштагында. Астрономияны жаны бл кып кетип бла шагыраймы, ол бек сойгөн итмууду.

- Мени ата юйюм Усть-Джеугадады. Анда турганында, төрт жылы менчикте жашаганмы. Ол заманда менчикте адам жарни кой-ныкыстуу кенг жайылган иш эди. Хар ким бу жумушда куюн көргенде, мен да соыймай кесими. Бу жаны бла Кырачайда бек куюн ишленгендери Байрактууланы Баракдан сазалда мен анда бир кезек кой-ренгенме, анда ары да сотасты болуп турдук эди, жанчетли болсун, аваргизы тыошоп, замансыз жашаудан кетип кылады.

- Сиз наркоманияга багыламысыз?

- Аллах адамын эм жинлени жаратканды, ала бир бирлери бла байламлык жюрютурге эркин тыюлорду. Алай Аллахка бозгондун адимын жинле бардыла шайталга, адиманы арыларнда алайла уа жуйла этген «Итиччиледи». Хайла эткен, эттирген да бек улуг гонхлады.

- Шайтан адимны саныны чарчыхны кылаынды жашайды?

- Мухамат сыйтамбар айтканды: «Кертими, шайтан адимны кызында жюрюдо».

- Жин зарын болганын адам неда аны жуууклары кылай билбаликында?

- Зараны болганын кылыгы тыогууде. Манга тыорленген жаш кой бийилени санаоо кетпегенде, неге керекди манга юйр, сабийле да? Кереметиде. Ашарымыз да келмеди мени», - дейдиле. Ол шайтанын аызды, ол адимны на-сыбын бузарга, кесин да өлтюркөт итмети.

«Бизни жанларыбыз ючюн кюрөш барады»

Мени атейит болганылыктыга, жоргим тынчамый эди. Аллах жок эсе, сураткыла, жазгырдыла, философия бу тамгага алай уллу эс нек буралды? Эм факмулу сурачыталаны ишерине кырасаган, жазгычуланы чыгармаларын окусаган, аланы барысыны да жалпаран Аллахны юсөндөн сагы-ышла билгенени аныгылады.

Мен арасарылык жок этер ючюн, философияны окууп баштаймы. Аланы кытапларында суруларым жупала табалмаймы. Сора радио бла кришнаит-легге тынгылган турам бир заманы, бзы бла Елрениги тибет кытаптарын окуйма. Анда сора Бийлини тинтме.

Сыйлы Куыранны окууп баштагында башаламандык эттир. Биз эм кытага хар зат да бек аныгышанылуу жазылыды, таза суз кийкиби ол, кытылып, бир бир келишмеген затта жазгыла эрди.

Куыранны окуганын заманымда, бир тош кёремде да, аны кой бийиме айтма. Не сейир, бир кезек замандан ол тош заманды атейит болгунан баштамы. Болупк затны бир инсанд да билмегени бами эди манга. Ол тошюм а кылай толду да? Аныларым, кеч болса да, озган, бусатгадыгы эм келлик заманыны билген бир Аллахды.

Ислам динде тохташкындам сора энчи манга бек магыналы, огурулу иш болганды жашауум да. Мени алпам Исмайыл Кызыл Покун деген кырачай эдил кесин аччасы менчик ишлеткен, бай адам болганды бек. Аны 1937 жылда, молком да сыйыр, Мурманскке жиберген эдиле, өлген да анда эттеди. Ийманым болгандан сора мен алпамы кьдарыым башха тырло эсегенме, анга жууу-турду болганын айтырдым.

- Куыран бла багытты ал багыламысыз?

- Мени ата юйюм Усть-Джеугадады. Анда турганында, төрт жылы менчикте жашаганмы. Ол заманда менчикте адам жарни кой-ныкыстуу кенг жайылган иш эди. Хар ким бу жумушда куюн көргенде, мен да соыймай кесими. Бу жаны бла Кырачайда бек куюн ишленгендери Байрактууланы Баракдан сазалда мен анда бир кезек кой-ренгенме, анда ары да сотасты болуп турдук эди, жанчетли болсун, аваргизы тыошоп, замансыз жашаудан кетип кылады.

- Сиз наркоманияга багыламысыз?

- Аллах адамын эм жинлени жаратканды, ала бир бирлери бла байламлык жюрютурге эркин тыюлорду. Алай Аллахка бозгондун адимын жинле бардыла шайталга, адиманы арыларнда алайла уа жуйла этген «Итиччиледи». Хайла эткен, эттирген да бек улуг гонхлады.

- Шайтан адимны саныны чарчыхны кылаынды жашайды?

- Мухамат сыйтамбар айтканды: «Кертими, шайтан адимны кызында жюрюдо».

- Жин зарын болганын адам неда аны жуууклары кылай билбаликында?

- Зараны болганын кылыгы тыогууде. Манга тыорленген жаш кой бийилени санаоо кетпегенде, неге керекди манга юйр, сабийле да? Кереметиде. Ашарымыз да келмеди мени», - дейдиле. Ол шайтанын аызды, ол адимны на-сыбын бузарга, кесин да өлтюркөт итмети.

- Шайтан адимны саныны чарчыхны кылаынды жашайды?

- Мухамат сыйтамбар айтканды: «Кертими, шайтан адимны кызында жюрюдо».

- Жин зарын болганын адам неда аны жуууклары кылай билбаликында?

- Зараны болганын кылыгы тыогууде. Манга тыорленген жаш кой бийилени санаоо кетпегенде, неге керекди манга юйр, сабийле да? Кереметиде. Ашарымыз да келмеди мени», - дейдиле. Ол шайтанын аызды, ол адимны на-сыбын бузарга, кесин да өлтюркөт итмети.

- Шайтан адимны саныны чарчыхны кылаынды жашайды?

- Мухамат сыйтамбар айтканды: «Кертими, шайтан адимны кызында жюрюдо».

- Жин зарын болганын адам неда аны жуууклары кылай билбаликында?

- Зараны болганын кылыгы тыогууде. Манга тыорленген жаш кой бийилени санаоо кетпегенде, неге керекди манга юйр, сабийле да? Кереметиде. Ашарымыз да келмеди мени», - дейдиле. Ол шайтанын аызды, ол адимны на-сыбын бузарга, кесин да өлтюркөт итмети.

- Шайтан адимны саныны чарчыхны кылаынды жашайды?

- Мухамат сыйтамбар айтканды: «Кертими, шайтан адимны кызында жюрюдо».

- Жин зарын болганын адам неда аны жуууклары кылай билбаликында?

- Зараны болганын кылыгы тыогууде. Манга тыорленген жаш кой бийилени санаоо кетпегенде, неге керекди манга юйр, сабийле да? Кереметиде. Ашарымыз да келмеди мени», - дейдиле. Ол шайтанын аызды, ол адимны на-сыбын бузарга, кесин да өлтюркөт итмети.

- Хар, бир кылауым адамга болушчалгана. Алай саугузга мен болуш ючюн, ол Аллахка йаина-нырга, кесин анга толуунлай шырынырга керекди.

- Эскизде бегрик кылаган са-сууланы эсгерсезиз эди.

- Бир тиширауру бир неча кере кызында сабийи кетип турды да, эри аны сванска кетпиреди. Аны ичинде шайтаны: «Тилме манга. Мен сапта алтын бускудурул турган жерни койуртукчим» - дей эди.

Ол шайтан христиан дини туга эди, тиширауу да алтын христиан болуп турганды да, арта уа ислам дини алганды. Мен кытай шайтанын, бусатгада ол тиширай эки сабий эсдюрди.

- Кимди шайтаны?

- Аллах адамын эм жинлени жаратканды, ала бир бирлери бла байламлык жюрютурге эркин тыюлорду. Алай Аллахка бозгондун адимын жинле бардыла шайталга, адиманы арыларнда алайла уа жуйла этген «Итиччиледи». Хайла эткен, эттирген да бек улуг гонхлады.

- Шайтан адимны саныны чарчыхны кылаынды жашайды?

- Мухамат сыйтамбар айтканды: «Кертими, шайтан адимны кызында жюрюдо».

- Жин зарын болганын адам неда аны жуууклары кылай билбаликында?

- Зараны болганын кылыгы тыогууде. Манга тыорленген жаш кой бийилени санаоо кетпегенде, неге керекди манга юйр, сабийле да? Кереметиде. Ашарымыз да келмеди мени», - дейдиле. Ол шайтанын аызды, ол адимны на-сыбын бузарга, кесин да өлтюркөт итмети.

- Шайтан адимны саныны чарчыхны кылаынды жашайды?

- Мухамат сыйтамбар айтканды: «Кертими, шайтан адимны кызында жюрюдо».

- Жин зарын болганын адам неда аны жуууклары кылай билбаликында?

- Зараны болганын кылыгы тыогууде. Манга тыорленген жаш кой бийилени санаоо кетпегенде, неге керекди манга юйр, сабийле да? Кереметиде. Ашарымыз да келмеди мени», - дейдиле. Ол шайтанын аызды, ол адимны на-сыбын бузарга, кесин да өлтюркөт итмети.

- Шайтан адимны саныны чарчыхны кылаынды жашайды?

- Мухамат сыйтамбар айтканды: «Кертими, шайтан адимны кызында жюрюдо».

- Жин зарын болганын адам неда аны жуууклары кылай билбаликында?

- Зараны болганын кылыгы тыогууде. Манга тыорленген жаш кой бийилени санаоо кетпегенде, неге керекди манга юйр, сабийле да? Кереметиде. Ашарымыз да келмеди мени», - дейдиле. Ол шайтанын аызды, ол адимны на-сыбын бузарга, кесин да өлтюркөт итмети.

- Шайтан адимны саныны чарчыхны кылаынды жашайды?

- Мухамат сыйтамбар айтканды: «Кертими, шайтан адимны кызында жюрюдо».

- Жин зарын болганын адам неда аны жуууклары кылай билбаликында?

- Зараны болганын кылыгы тыогууде. Манга тыорленген жаш кой бийилени санаоо кетпегенде, неге керекди манга юйр, сабийле да? Кереметиде. Ашарымыз да келмеди мени», - дейдиле. Ол шайтанын аызды, ол адимны на-сыбын бузарга, кесин да өлтюркөт итмети.

- Шайтан адимны саныны чарчыхны кылаынды жашайды?

- Мухамат сыйтамбар айтканды: «Кертими, шайтан адимны кызында жюрюдо».

- Жин зарын болганын адам неда аны жуууклары кылай билбаликында?

- Зараны болганын кылыгы тыогууде. Манга тыорленген жаш кой бийилени санаоо кетпегенде, неге керекди манга юйр, сабийле да? Кереметиде. Ашарымыз да келмеди мени», - дейдиле. Ол шайтанын аызды, ол адимны на-сыбын бузарга, кесин да өлтюркөт итмети.

- Шайтан адимны саныны чарчыхны кылаынды жашайды?

- Мухамат сыйтамбар айтканды: «Кертими, шайтан адимны кызында жюрюдо».

- Жин зарын болганын адам неда аны жуууклары кылай билбаликында?

- Зараны болганын кылыгы тыогууде. Манга тыорленген жаш кой бийилени санаоо кетпегенде, неге керекди манга юйр, сабийле да? Кереметиде. Ашарымыз да келмеди мени», - дейдиле. Ол шайтанын аызды, ол адимны на-сыбын бузарга, кесин да өлтюркөт итмети.

Файтамбар айтканды: «Шайтанын жоллары бла айландыгы, ол адимны жашуу». Айхай, кепте ол терс жолга айдандыла. Шайтан кызыны сингенден ардан арха анга толуунлай боёусун, жаланда ол айтан затланы этип башайды.

Ол кезиуде саугуну ишине, жуюу адамларына, жашууга кыруу еткенди, кесиней кеп заманы туюлди, кеси кеси бла өлөшюн башайды. Сылтаусу мудаыхлык, туюнлопу, келозкозук эсвендиде. Аны да тыоренеди: бек аз неда бек кеп ашап тебейди. Жуксусу; аз неда бек кеп бжукнады. Жин зарын болгандан адам не тырло аруулар да аругуга болды.

Ол кезиуде саугуну ишине, жуюу адамларына, жашууга кыруу еткенди, кесиней кеп заманы туюлди, кеси кеси бла өлөшюн башайды. Сылтаусу мудаыхлык, туюнлопу, келозкозук эсвендиде. Аны да тыоренеди: бек аз неда бек кеп ашап тебейди. Жуксусу; аз неда бек кеп бжукнады. Жин зарын болгандан адам не тырло аруулар да аругуга болды.

Ол кезиуде саугуну ишине, жуюу адамларына, жашууга кыруу еткенди, кесиней кеп заманы туюлди, кеси кеси бла өлөшюн башайды. Сылтаусу мудаыхлык, туюнлопу, келозкозук эсвендиде. Аны да тыоренеди: бек аз неда бек кеп ашап тебейди. Жуксусу; аз неда бек кеп бжукнады. Жин зарын болгандан адам не тырло аруулар да аругуга болды.

Ол кезиуде саугуну ишине, жуюу адамларына, жашууга кыруу еткенди, кесиней кеп заманы туюлди, кеси кеси бла өлөшюн башайды. Сылтаусу мудаыхлык, туюнлопу, келозкозук эсвендиде. Аны да тыоренеди: бек аз неда бек кеп ашап тебейди. Жуксусу; аз неда бек кеп бжукнады. Жин зарын болгандан адам не тырло аруулар да аругуга болды.

Ол кезиуде саугуну ишине, жуюу адамларына, жашууга кыруу еткенди, кесиней кеп заманы туюлди, кеси кеси бла өлөшюн башайды. Сылтаусу мудаыхлык, туюнлопу, келозкозук эсвендиде. Аны да тыоренеди: бек аз неда бек кеп ашап тебейди. Жуксусу; аз неда бек кеп бжукнады. Жин зарын болгандан адам не тырло аруулар да аругуга болды.

Ол кезиуде саугуну ишине, жуюу адамларына, жашууга кыруу еткенди, кесиней кеп заманы туюлди, кеси кеси бла өлөшюн башайды. Сылтаусу мудаыхлык, туюнлопу, келозкозук эсвендиде. Аны да тыоренеди: бек аз неда бек кеп ашап тебейди. Жуксусу; аз неда бек кеп бжукнады. Жин зарын болгандан адам не тырло аруулар да аругуга болды.

Ол кезиуде саугуну ишине, жуюу адамларына, жашууга кыруу еткенди, кесиней кеп заманы туюлди, кеси кеси бла өлөшюн башайды. Сылтаусу мудаыхлык, туюнлопу, келозкозук эсвендиде. Аны да тыоренеди: бек аз неда бек кеп ашап тебейди. Жуксусу; аз неда бек кеп бжукнады. Жин зарын болгандан адам не тырло аруулар да аругуга болды.

Ол кезиуде саугуну ишине, жуюу адамларына, жашууга кыруу еткенди, кесиней кеп заманы туюлди, кеси кеси бла өлөшюн башайды. Сылтаусу мудаыхлык, туюнлопу, келозкозук эсвендиде. Аны да тыоренеди: бек аз неда бек кеп ашап тебейди. Жуксусу; аз неда бек кеп бжукнады. Жин зарын болгандан адам не тырло аруулар да аругуга болды.

Ол кезиуде саугуну ишине, жуюу адамларына, жашууга кыруу еткенди, кесиней кеп заманы туюлди, кеси кеси бла өлөшюн башайды. Сылтаусу мудаыхлык, туюнлопу, келозкозук эсвендиде. Аны да тыоренеди: бек аз неда бек кеп ашап тебейди. Жуксусу; аз неда бек кеп бжукнады. Жин зарын болгандан адам не тырло аруулар да аругуга болды.

Ол кезиуде саугуну ишине, жуюу адамларына, жашууга кыруу еткенди, кесиней кеп заманы туюлди, кеси кеси бла өлөшюн башайды. Сылтаусу мудаыхлык, туюнлопу, келозкозук эсвендиде. Аны да тыоренеди: бек аз неда бек кеп ашап тебейди. Жуксусу; аз неда бек кеп бжукнады. Жин зарын болгандан адам не тырло аруулар да аругуга болды.

Ол кезиуде саугуну ишине, жуюу адамларына, жашууга кыруу еткенди, кесиней кеп заманы туюлди, кеси кеси бла өлөшюн башайды. Сылтаусу мудаыхлык, туюнлопу, келозкозук эсвендиде. Аны да тыоренеди: бек аз неда бек кеп ашап тебейди. Жуксусу; аз неда бек кеп бжукнады. Жин зарын болгандан адам не тырло аруулар да аругуга болды.

Ол кезиуде саугуну ишине, жуюу адамларына, жашууга кыруу еткенди, кесиней кеп заманы туюлди, кеси кеси бла өлөшюн башайды. Сылтаусу мудаыхлык, туюнлопу, келозкозук эсвендиде. Аны да тыоренеди: бек аз неда бек кеп ашап тебейди. Жуксусу; аз неда бек кеп бжукнады. Жин зарын болгандан адам не тырло аруулар да аругуга болды.

Ол кезиуде саугуну ишине, жуюу адамларына, жашууга кыруу еткенди, кесиней кеп заманы туюлди, кеси кеси бла өлөшюн башайды. Сылтаусу мудаыхлык, туюнлопу, келозкозук эсвендиде. Аны да тыоренеди: бек аз неда бек кеп ашап тебейди. Жуксусу; аз неда бек кеп бжукнады. Жин зарын болгандан адам не тырло аруулар да аругуга болды.

Ол кезиуде саугуну ишине, жуюу адамларына, жашууга кыруу еткенди, кесиней кеп заманы туюлди, кеси кеси бла өлөшюн башайды. Сылтаусу мудаыхлык, туюнлопу, келозкозук эсвендиде. Аны да тыоренеди: бек аз неда бек кеп ашап тебейди. Жуксусу; аз неда бек кеп бжукнады. Жин зарын болгандан адам не тырло аруулар да аругуга болды.

Ол кезиуде саугуну ишине, жуюу адамларына, жашууга кыруу еткенди, кесиней кеп заманы туюлди, кеси кеси бла өлөшюн башайды. Сылтаусу мудаыхлык, туюнлопу, келозкозук эсвендиде. Аны да тыоренеди: бек аз неда бек кеп ашап тебейди. Жуксусу; аз неда бек кеп бжукнады. Жин зарын болгандан адам не тырло аруулар да аругуга болды.

Ол кезиуде саугуну ишине, жуюу адамларына, жашууга кыруу еткенди, кесиней кеп заманы туюлди, кеси кеси бла өлөшюн башайды. Сылтаусу мудаыхлык, туюнлопу, келозкозук эсвендиде. Аны да тыоренеди: бек аз неда бек кеп ашап тебейди. Жуксусу; аз неда бек кеп бжукнады. Жин зарын болгандан адам не тырло аруулар да аругуга болды.

Ол кезиуде саугуну ишине, жуюу адамларына, жашууга кыруу еткенди, кесиней кеп заманы туюлди, кеси кеси бла өлөшюн башайды. Сылтаусу мудаыхлык, туюнлопу, келозкозук эсвендиде. Аны да тыоренеди: бек аз неда бек кеп ашап тебейди. Жуксусу; аз неда бек кеп бжукнады. Жин зарын болгандан адам не тырло аруулар да аругуга болды.

Ол кезиуде саугуну ишине, жуюу адамларына, жашууга кыруу еткенди, кесиней кеп заманы туюлди, кеси кеси бла өлөшюн башайды. Сылтаусу мудаыхлык, туюнлопу, келозкозук эсвендиде. Аны да тыоренеди: бек аз неда бек кеп ашап тебейди. Жуксусу; аз неда бек кеп бжукнады. Жин зарын болгандан адам не тырло аруулар да аругуга болды.

Театр

Тюлюк бла Жююзюм

Куулиланы Кыайсын атты кырадра драма театр алтаны койур-де театры сойленген жангы оюнга чакырады.